

man saa fremgik tydeligt, at de daværende Malere have kendt og interesseret sig for Fugle.

OPDRAGELSE OG FUGLEVÆRN.

AF

GERHARD HEILMANN.

»Saa, nu har de Sataner været her igen!« raabte min Onkel Peter, der stod under de store Moreltræer i den gamle Herregaardshave. Kirsebærrene var netop begyndt at modnes og der laa en Mængde af dem paa Jorden, halvfortærede eller blot med et Næbhug i.

»Og se, hvor de render under Ribsbuskene! — det ender vel med, at vi heller ingen Bær faar til Syltning; — Dreng«, fortsatte han, idet han henvendte sig til min Fætter og mig, løb ind og hent Salonbøssen!«

Og ret som om hans Ord blev forstaaet ikke af os alene, lød nu Solsorternes skingrende Advarselsskrig, medens en seks syv unge og gamle Fugle strøg lavt hen mellem Ribsbuskens Rækker og forsvandt i Himbærplantagen.

Det varede ikke mange Minutter, før vi var tilbage med Bøssen, og vort Blod bankede af Forventning om den Ære, vi vilde indlægge os ved at skyde rigtig mange Fugle.

Nu gav Onkel os Anvisning paa, hvorledes vi skulde lægge os i Baghold under Buskene, saaledes at vi kunde bestryge de fleste af Træerne, og han lovede os en Tiøre for hver Fugl, vi nedlagde. — »Pas nu paa Dreng!« raabte han efter os, idet han gik.

Og det kan nok være, vi passede paa. Det var første Gang, vi fik Lov til at skyde, uden at Onkel var med, saa det var ikke underligt, at vore Øjne tindrede. Vi kom lidt i Strid om, hvem der skulde have første Skud, og fik det endelig afgjort ved at tælle paa Knapperne. — Det blev min Fætter. Han greb straks Bøssen, og vi satte os paa Lur. Vi ventede det ene Kvarter efter det andet, men der viste sig ingen Fugle; — en Havesanger havde aabenbart opdaget vort Skjul, thi vi hørte dens »tak tak« rundt om os.

Pludselig kom en Solsort løbende ud paa Gangen et godt

Stykke borte; — den standser, retter Kroppen tilvejs og ser sig spejdende om. Min Fætter laver sig til at lægge an paa den, men da vi hører Stemmer bagved i samme Retning, faar jeg ham til at lade være. Solsorten sænker nu Hovedet, og i hurtigt Løb med Kroppen vandret udstrakt farer den et lille Stykke frem, gør saa atter Holdt, kigger omkring sig og lytter opmærksomt med Hovedet lidt paa Siden. Lige med ét horer den sit gule Næb ned i Græsset; en Bille spræller et Øjeblik i Luften, hvorefter den bliver stødt et Par Gange mod Jorden og er et Øjeblik efter forsvunden i Fuglens Svælg.

Nu et Par lette, elegante Hop; — igen staar den stille, og man ser dens sorte Silhouet tegne sig skarpt mod den lyse Baggrund. Med Møje faar jeg atter min Fætters Jagtiver dæmpet. — Nu ser jeg Mulden hæve sig et Sted lige ved Græskanten; smaa Jordklumper triller ud paa Gangen. Solsorten har ogsaa set det; — den vød godt, at Regnormene ofte søger til Overfladen af Frygt for Muldvarpen, og som en sort Streg farer den hen til Stedet.

Et Par spændende Sekunder, og den har Tag i en Orm. Fuglen haler alt, hvad den kan og stemmer Fødderne imod, men Regnormen kæmper for Livet; — den sidder som en Prop fast i sit Hul og kun det lille Stykke, der er ovenfor Jorden, bliver trukket ud til en urimelig Længde. Solsorten er næsten ved at gaa bagover af Anstrængelse, — da falder der pludselig to Kirsebær lige ned i Hovedet paa mig, og jeg ser op i Træet, hvor tre Stære er ivrigt beskæftigede med at holde Maaltid.

I det samme lyder Skuddet fra Salonbøssen, og jeg farer sammen af Skræk. »Men Lorens dog,« udbryder jeg, »er du da gal at skyde i den Retning, Du kunde jo ramme en af Dine Søkende!«

Et Par angstfulde Minutter hengaar, hvori vi begge sidder ligesom lammede; men da vi ikke hører noget Udraab fra de legende, aander vi atter op.

Solsorten skælder endnu langt borte over Forskrækkelsen, og Stærene har forlængst fjærnet sig.

Nu bliver det min Tur at skyde, og vi sidder igen længe og venter i vort Skjul. Endelig kommer der to Solsorter i Kirsebærtræerne, og det lykkes mig at nedlægge den ene paa temmelig langt Hold. Heldet tilsmilede os i en ualmindelig Grad paa den Dag. Snart havde vi et helt Knippe Stære, Spurve og Sol-

sorter i Behold; selv to Musvitter, der naturligvis ikke rørte Kirsebærrene, maatte lade deres Liv. Men de vare saa sønder-skudte af den ret store Kugle, at vi kastede dem bort.

Og hvor mange Sindsbevægelser repræsenterede ikke disse Fugle for os. De færreste af dem ramte vi naturligvis dødeligt. Jeg ser dem endnu for mig, naar de anskudte baskede og løb mellem Buskene og over Urtebedene, medens vi som vilde Dyr styrtede efter dem, faldt og rejste os igen, knækkede Grene og nedtraadte Kaal og Ærter i vor blinde Iver.

Mange undslap naturligvis og fik Lov til at dø i den skjulte Krog, hvor de havde forputtet sig. Men de, vi fik fat i, var jo færdige med det samme. Min Fætter holdt mest af at dreje Halsen om paa dem; men det saa ækelt ud, naar Øjnene ved den voldsomme Snoning og et Fingertryk paa Hjærnen traadte ud af deres Huler, saa at det hele lignede Hovedet paa et grotesk og modbydeligt Fabeldyr. Jeg er ikke helt klar over, om Synet af dette just fremkaldte en Lystfølelse hos os, men den forvoldte Pirring morede os aabenbart. — Jeg foretrak at kvæle Fuglen ved Sammentrykning af Brystkassen, og jeg syntes, det var et »spændende« Greb, naar Brystmusklerne sitrede under min Haand, medens Gabet i Dødsangsten spærredes vidt op, og Øjelaaget lidt efter lidt skød sig op over det store blanke Øje.

Størst Besvær havde vi med at faa Livet af en Graakrage, der ganske lydløst havde kastet sig i Træet lige ovenover os. Ugattet den strakte Hals og spejdede længe til alle Sider, opdagede den os ikke, da vi sad godt skjult under de høje Ribsbuske. Først lige idet jeg løftede Bøssen, saa den Bevægelsen og lettede. Men det lykkedes mig at knække dens ene Vinge, og den brasede ned mellem Buskene.

Nu paafulgte en vild og langvarig Forfølgelse. Snart havde den ene, snart den anden af os fat i Fuglen, men enten beholdt vi kun et Par Fjer i Haanden eller ogsaa huggede og bed den os saa eftertrykkeligt, at vi maatte slippe den igen. Det stakels Dyr kom efterhaanden i en ynkelig Forfatning. Forpjusket og ilde tilredt, med hængende Vinger og vidt aabent Næb, gispende efter Luft, sad den et Øjeblik paa en lav Gren, da jeg løftede Bøssen for med et Slag at gøre det af med den. Jeg snublede imidlertid i det samme, saa at Skæftet, der ikke ramte Kragen, men Træstammen, splintredes helt ved Slaget.

Ganske fortabt stod jeg lidt med det i Haanden, medens

Lorens styrtede videre efter Fuglen. Jeg naaede ham atter, ligesom den forfulgte gennem et aabentstaaende Vindu smuttede ned i Mælkekælderens.

En voldsom Plasken og høje Raab fra Pigerne lød nu op til os, og vi skyndte os derved. Et tragikomisk Syn mødte os her. Der laa den arme, dødsmærkede Fugl midt i et stort Kar fyldt med Kærnemælk og pjaskede omkring med sine halvanden Vinger. Pigerne stod forfjamskede og ubesluttsomme i et Hjørne. Lorens var ikke sen til at gribe den ulykkelige. Han tog fat i Benene paa den og svingede den rundt, saa Mælken sprøjtede omkring paa Loft, Vægge og Gulv ligesom Gnisterne fra en Fyrværkerisol. Endelig klaskede han Fuglens Hoved ned mod Cementgulvet, og Dramaets sidste Akt var forbi. —

Ja vi var unge og tankeløs grusomme, saaledes som Børn jo ofte er det. — For Fuldstændigheds Skyld skal jeg dog tilføje, at vi bagefter fik en ordentlig Overhaling af Onkel; men det brød vi os ikke stort om; vi syntes, at det hele var »evig Sjøv.«

Imidlertid var vi dog ogsaa tilgængelige for blidere Følelser. Ja, vi befandt os netop i den Periode, da disse begynder at røre sig stærkest. En betydeligt ældre Kusine var dengang Genstand for min første, haabløse Forelskelse, og jeg havde en Eftermiddag grebet et belejligt Øjeblik til at oplæse et af Chr. Winthers Digte, som jeg syntes tolkede mine egne Følelser udmærket. Men hun lo højt, da jeg var færdig og kaldte Digteren en »blødsøden Lirekasse.«

Krænket gik jeg min Vej og søgte Ensomhed i den sommerlige Skov. Jeg havde allerede gaaet længe, da jeg henimod Aften naaede en lille Granlund og kastede mig paa Skraaningens bløde Mostæppe. De sidste Solstraaler gød et gyldent Skær over Trætoppene, og i den højeste Gran lige for mig sad der en Solsort med lidt hængende Vinger ganske ubevægelig og tavs.

Det ligesom dulmede min Smærte at se paa Fuglen, der ogsaa sad saa alene. Hvad mon saadan en Fugl vel tænkte paa, eller mon den overhovedet tænkte? —

Der gik et sagte Suk gennem Granerne, idet det varme Sollys paa deres Toppe sluktes. Solsorten løftede Næbbet lidt opad; — en blød, bævende Tone lød gennem Stilheden og døde atter bort som et Aandepust.

Saa igen et Tilløb, som et Greb i sarte Strænge — nogle faa dirrende Lydbølger, — atter Tavshed.

Nu et Par Toner, ligesom drømmende og fjærne, famlende i deres Stigning, — saa en længere Strofe, smeltende i vemodsfuld Længsel.

Jeg sad som fasttryllet og saa paa den eventyrlige Fugl, hvis Bryst maatte rumme den samme Smærte, som mit eget, og som kunde give sine Følelser et Udtryk, der rørte mig i min inderste Sjæl.

Nu perlede en Strøm af de rundeste Fløjtetoner gennem Aftenskumringen, — det var ligesom Fuglen søgte at opmuntre sig selv ved at mindes tidligere glade Dage. —

Men derpaa ak, igen brudte Toner, klagende, — som en Hulken i Violiner, smærtedyldte og hendøende. . . .

Og atter strømmede over Næbets gyldne Bue Strofe efter Strofe af bløde og vuggende Toner, saa gennemtrukne af Følelse, af Stemning, af Drøm og Vemod, at det Digt, som jeg havde læst om Eftermiddagen syntes mig tør Prosa ved Siden af dette Væld af frisk og uberørt Naturpoesi. Jeg følte mig ganske overvældet, mit Hjærte blev saa fuldt, at — ja jeg skammer mig ikke ved at fortælle det, jeg bøjede mit Ansigt ned mod Mosset og græd, som jeg aldrig har grædt, hverken før eller siden.

Det forekom mig, at Fuglen klagede over sin tabte Mage; vel sagtens en af de Solsorter, jeg kort i Forvejen havde skudt, og det smærtede mig dybt at have dræbt en Skabning, hvis Følelser var saa beslægtede med mine egne. Jeg lovede mig selv, at jeg aldrig mere vilde skyde en Solsort, og jeg har heller ikke gjort det, men lader dem uhindret æde saa meget, de har Lyst til af al den Bærfrugt, der er i min Have. Til Gengæld glæder de mig hele Sommeren igennem med deres smukke Sang, og jeg ser daglig til alle Tider de elegante Sortkjoler ile over mine Gange og Plæner.

Jeg har berettet denne lille Ungdomserindring, fordi jeg tror, at den første Del af den er typisk for den Maade, hvorpaa Ungdommen gennemsnitlig betragter Fuglene — nærmest som en Genstand for »Sport«. Og at det gik mig saaledes, som tilsidst er fortalt, skyldtes kun et ganske tilfældigt Sammentræf af Omstændigheder. Uden disse var min Opfattelse sikkert vedbleven at være den samme som den øvrige Menneskeheds.

Det fremgaar tillige deraf, hvad der kunde gøres for at æn-

dre dette ensidige og ødelæggende Syn paa vore Fugle. Det er den sørgeligste Mangel paa Forstaaelse, der er Grunden til, at man farer frem imod dem saaledes, som man gør. Skoleungdommens Opdragelse burde forandres derhen, at der virkelig gennem dybere Viden og Forstaaelse af Naturvidenskaberne frembragtes den Kærlighed til alle Naturens Frembringelser, som ikke alene betyder Skaansel mod disse, men ogsaa Glæde og et rigere Livsindhold for en selv. Den omgivende Natur burde benyttes som en levende Studiesamling, og man kunde meget godt paa Udflugter under passende Vejledning hibringe Børnene den Viden og Kærlighed til Fuglene, som de nu mangler. De maa opdrages til at se paa Fuglene som vore Slægtninge, som en Sidegren paa vort Stamtræ, hvis noget ensidige Udvikling i Retning af Flyveævne vel ikke har formaaet at frembringe en saadan Topfigur, som Mennesket er paa Pattedyrenes, men som dog frembyder den allerstørste Interesse ved Forstaaelsen af Helheden og har Krav paa Beskyttelse, fordi den i saa høj Grad bidrager til Udfoldelsen af Liv og Skønhed i vore Omgivelser.

Mennesket har i mange Millioner af Aar daglig dræbt ikke alene Dyr og Fugle, men ogsaa sine egne Lige, dels for at skaffe sig Føde, dels af ren Lystfølelse ved Dræbningen. Hos mange Naturfolk finder dette Sted endnu. Thi denne gennem et saa uhyre Tidsrum nedarvede Drift har været meget stærk, og det ligger derfor i Sagens Natur, at i de faa tusinde Aar, hvori en Del af Menneskeheden har arbejdet sig op til en noget højere Kultur, er denne Lyst til Dræbning kun i ringe Grad bleven svækket. Selv om den udpyntes med nok saa mange smukke Talemaader, — den er der alligevel endnu. Men jeg synes, man bør gøre alt for at holde den nede hos de kommende Slægter. Det er et lavt Standpunkt og ikke værdigt den Udvikling af vor Intelligens, hvortil vi nu er naaet.

Derfor er det, jeg mener, at man burde lære Skoleungdommen at forstaa, hvor uendelig meget mere Glæde man har af at lade en Fugl leve, i Stedet for at skabe sig en øjeblikkelig Pirring ved at dræbe den.

Dansk ornithologisk Forening har i Løbet af to Aar vokset sig langt større og stærkere, end man fra Begyndelsen af turde drømme om. Det synes mig derfor, at den indenfor sine Rammer nu ogsaa maatte kunne faa Plads til den her omtalte Op-

gave. Hvorledes dette kan ske, skal jeg ikke udtale mig nærmere om; det er en Sag, som naturligvis kræver en omhyggelig Drøftelse. Men man kunde muligvis rette en samlet Henvendelse til Undervisningsministeriet eller til Skolebestyrerne om at flytte en Del af Undervisningstimerne ud i Naturen efter en nærmere angiven Plan. Baade Børnene og Videnskaben vilde være udmærket tjente dermed, thi faa Ting er saa udviklende som selvstændige Jagttagelser. Og at disse i høj Grad vilde fremmes ved en saadan Undervisningsform, maa dog vel indrømmes af enhver.

De forenede Stater i Amerika har indrettet et stort Skib som Skolebygning for 250 Drengene, der i dette sejler rundt om Jorden og lærer alt ved Selvsyn. Vort Land er kun lille og Midlerne smaa, saa vi formaar næppe at sætte en saadan Rekord i Retning af Opdragelse; men lad os ikke derfor lægge Hænderne i Skødet. Lad os efter ringe Ævne bidrage vort til, at de næste Slægtled maa komme til at elske vore fjedrede Medskabninger endnu højere, end vi selv gør det.

OPTEGNELSER FRA FORAARSTRÆKKET 1908.

AF

P. AHLEFELDT-LAUERVIG-BILLE.

Jagttagelserne ere gjorte paa Gaarden Skovsbo, beliggende i Egnen mellem Odense og Nyborg.

Om Trækket i al Almindelighed kan kun siges, at det er forløbet normalt, maaske med noget senere Ankomsttider end sædvanligt; den eneste Fugl som ankom væsentlig tidligere end ellers, var gul Vipstjert (*Motacilla flava*), som allerede saas 16 April. Af Fugle som har været her i særlig store Mængder, kan nævnes Vindrosler (*Turdus iliacus*), som i første Uge af Maj optraadte i store Flokke. Omkring 10 Maj har her været ganske ualmindelig mange Brogede Fluesnappere (*Muscicapa atricapilla*), saa mange som jeg aldrig tidligere har set.

Jagttagelserne har jeg gjort næsten daglig, med meget stærk Kikkert. Wade- og Svømmefugle har jeg ikke haft Lejlighed til at iagttage, da jeg bor langt fra Stranden, og her ikke findes Engdrag eller Moser af nogen Betydning.